Ympäristöministeriö
Miljöministeriet
Ministry of the Environment

Ympäristöministeriö
Ympäristöneuvos
Seija Rantakallio
12.10.2023

Eduskunnan talousvaliokunta
Vastausosoite: TaV@eduskunta.fi

Viite: Lausuntopyyntö HE 21/2023 vp

Ympäristöministeriön lausunto hallituksen esityksestä laeiksi eräiden ympäristön käyttöön vaikuttavien hankkeiden lunastusluvasta annetun lain ja kiinteän omaisuuden ja erityisten oikeuksien lunastuksesta annetun lain muuttamisesta (HE 21/2023 vp)

Eduskunnan talousvaliokunta on pyytänyt kirjallista asiantuntijalausuntoa hallituksen esityksestä laeiksi eräiden ympäristön käyttöön vaikuttavien hankkeiden lunastusluvasta annetun lain (768/2004, jäljempänä lunastuslupalaki) ja kiinteän omaisuuden ja erityisten oikeuksien lunastuksesta annetun lain (603/1977, jäljempänä lunastuslaki) muuttamisesta.

Esityksellä muutettaisiin lunastuslupalakia sisällyttämällä siihen ympäristövaikutusten arviointimenettelyä edellyttävien sähkölinjojen sekä kaasun, öljyn ja kemikaalien siirtoputkien johtoreitin valintaa ja hankkeen toteuttamistapaa koskevat säännökset. Lunastuslakiin ehdotetut säännökset täydentäisivät lain mukaista lupaharkintaa. Muutoksilla on osaltaan tarkoitus täydentää tiettyjen julkisten ja yksityisten hankkeiden ympäristövaikutusten arviointia koskevan direktiivin (2011/92/EU, muutettuna direktiivillä 2014/52/EU, jäljempänä YVA-direktiivi) kansallista täytäntöönpanoa.

YVA-direktiivin tarkoituksena on varmistaa, että ympäristövaikutukset selvitetään riittävällä tarkkuudella silloin, kun hanke aiheuttaa merkittäviä haitallisia ympäristövaikutuksia. Keskeisenä tavoitteena on lisätä kaikkien mahdollisuuksia osallistua ja vaikuttaa hankkeiden suunnitteluun. YVA-menettelyn mukaisilta hankkeilta edellytetään lupamenettelyä ja YVA-direktiivi sisältää lupalakeja koskevia velvoitteita huomioida ympäristövaikutukset niin lupamenettelyssä kuin luvassa.

Suomi on vastaanottanut 28.11.2019 Euroopan komissiolta virallisen huomautuksen (asianumero 2019/2290) koskien YVA-direktiivin täytäntöönpanoa Manner-Suomessa ja Ahvenanmaalla. Suomi on toimittanut komissiolle 24.3.2020 vastauksen, jossa se on ilmoittanut tekevänsä useita YVA-direktiivin täytäntöönpanoon liittyviä muutoksia lainsäädäntöönsä. Lunastuslain osalta keskeisimmät YVA-direktiivin täytäntöönpanon täydentämistä koskevat kohdat liittyvät 7 artiklan 2 kohtaan, 8 a artiklan 1 ja 4 kohtiin, 9 artiklan 1 kohtaan, 10 a artiklaan sekä 11 artiklan 1 kohtaan.

Ympäristöministeriön lausunto

Ympäristöministeriö katsoo, että ehdotetut säännösmuutokset kattavat ne muutokset, jotka Suomi on ilmoittanut komissiolle lunastuslupalain osalta tekevänsä.

YVA-direktiivin edellyttämien muutosten seurauksena esitetään elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksille (jäljempänä ELY-keskukset) uutta tehtävää, joka kohdistuisi ennen muuta lunastuslupapäätöksen ja siihen liitettyjen haitallisten ympäristövaikutusten ehkäisemiseksi annettujen määräysten valvontaan. Hallituksen esityksessä on tehtävän resurssitarpeeksi määritelty kahdeksan henkilötyövuotta, mutta tehtävään on osoitettu ELY-keskuksille vain neljän henkilötyövuoden lisäresurssi ilman perusteluja, mistä loppuresurssi osoitetaan. Ympäristöministeriö painottaa, että valtion talousarvioon tulee osoittaa tehtävään sen edellyttämä riittävä ja pysyvä resurssi. Koska resurssia ei riitä kaikille ELY-keskuksille, on lain mahdollistettava ristiinesittely ELY-keskusten välillä. Työ- ja elinkeinoministeriön on lisäksi hoidettava lakimuutoksen toimeenpanon edellyttämä koulutus ja ohjaus ELY-keskuksille.